

Feng Huang

Hüner Şencan

MÖ 500'üncü yıllarda Çin'de *Feng Huang* isimli bir kuşla karşılaşırız. Kızgın ve yırtıcı bir kuş... Fakat dönemin Çin imparatorları onu kendilerine şans getiren kutlu bir kuş olarak görüyorlar. Bu nosyon daha sonra Japonya'ya geçiyor ve *hō ōh* adını alıyor. Fenghuang beş mistik renge sahip... Kuyruğunda oldukça uzun 12 tüy var... Kâh "balıkçıl", kâh "tek boynuzlu at" ve kâh "ejderha" görünümlü... Bazen de "kaplumbağa" biçiminde resmetmişler onu... Tüm hayvanât âlemi *fenghuang* [van-gong]¹ ile temsil ediliyor. O Çinlilerin cennet kuşu...

Fenghuang'ın Benu'dan farklı olduğu söyleniyor. O kendisini ateş sunağında yakıp daha sonra küllerinden genç ve güzel biri olarak yeniden doğan değil... *Benu* kuşu gibi öldükten sonra "yeniden dirilişi" simgelemiyor. Fenghuang ilahi ve yardımsever bir kuş. Tüm insanlığa yardım etmek için gönderilmiş ve aynı zamanda tüm kuşların hükümdarı.

Çinlilerin kutsal kuşu erkek ve dişi olarak iki tür... Feng erkek, Huang dişi... Feng, güneşin devr etmesini ve aynı zamanda "yang"ı temsil ediyor. Huang ise "ying" olarak tanımlanıyor ve ayın devr etmesiyle âlakalı... Bu iki güç bir araya gelerek yaşamın dengesini oluşturuyor ve *talih kuşu* olarak adlandırılıyor. Talih kuşu; yani zafer... Yani, mutluluk ve başarı getiren kuş... *Fenghuang* özgün bir yeteneğe sahip... İkilik içinde teklifi barındırıyor. Yani, zevciyât (duality) içinde vahdâniyet... Yani, Ying-Yang... Görünen dünyada, (Osmanlıca ifade edersek "âlemi şühûd'da") her şey ikili olarak cereyan eder. Yani "zevciyât" ile... Bu ikilik ying-yang'dır, hayır ve şer'dir, sıcak ve soğuk veya kadın ve erkek'tir; ama aslında her ikisi de "bir"dir. *Fenghuang* bir anlamda "ebedî aşkı" veya "ilahi aşkı" temsil eder. Çinliler "ebedî aşk" diyorlar ama biz bu ifadeyi "ilahi aşk" olarak anlıyoruz. Menkıbeye göre *fenghuang* sadece barış ve refah zamanlarında ortaya çıkarmış. Özellikle Çinli kralların cülûs ettikleri, yani tahta geçtikleri zamanlarda. Krallar bu anı ölümsüzleştirmek için saraylarının çatı köşelerine veya kırma saçak altlarına *fenghuang* kuşunun büstlerini, rölyeflerini veya resimlerini yerleştirirlermiş. "Talih kuşu şimdi benim başıma kondu" veya "artık yeni bir dönem başlıyor" anlamında... İnsanlara "kurtuldunuz" veya "yaşadınız", "yine yaşattınız" demek isteniyormuş... Yüksek lütuf ve faziletin sembolü olarak... Tanrı lutf etti *fenghuang* kuşunu bana gönderdi ama aslında *feng huang* benim... Yani sizin talih kuşunuz, kurtarıcınız... Sizin yol göstericiniz...

¹ *Fenghuang* kelimesinin telaffuzu sorunlu. Farklı ülkelerin insanları değişik şekillerde telaffuz etmişler. Bu tür kelimeleri bir Çinli veya bir İngiliz gibi söylemek zorunda değiliz. Bana *van-gog* söyleniş biçimi kolay geldi. Meşhur ressam Van Gogh'ın adı da Feng-Huang'dan geliyor olabilir. Bizim Van şehrimizin Ermenicedeki anlamı "canavar" imiş. Göldeki Van Canavarı'na atıf bu yüzden. Fakat sanırım kast edilmek istenen hayvan "canavar" değil, ejderha... Hatta "kanatlı ejderha" da diyebiliriz ona. Kanatlı ejderha ve *fenghuang* aynı varlık. Van şehrinin anlamını kolaylıkla "cennet kuşunun şehri" olarak yorumlayabiliriz. Bu olgu bir "nereden nereye hikayesi"...

Fenghuang'ın her bir bölümünün ayrı bir manası varmış. Vücudu "bir kelimeyi"; başı "fazileti"; kanatları "vazifeyi"; sırtı "refahı"; karın bölgesi "inancı" ve göğsü "merhameti" temsil edermiş². Yırtıcı görünümlü bir talih kuşu ama aslında "fazilet kuşu"... Hikmet yüklü... Cennetin iyiliklerini dünyaya getiren...

Fenghuang muhteşem güzellikte bir kuşmuş. Çin'in başkenti Pekin'deki imparator sarayı Yasak Şehir'de *Ci Xi* adına bronzdan büyükçe bir heykelini yapmışlar. Tavus kuşuna benziyor ama değil... Dünyasal bir kuş olmadığından diğer kuşlarla benzerlik kurmak anlamlı değil...

Fenghuang öyle bir güzel kuşmuş ki sanat adamları onu resmetmek için çılgın bir yarış içine girmişler. Binlerce resmini çizmişler. Hepsi birbirinden güzel, hepsi muhteşem sanat yaratıcılığına sahip... Hintliler ve İranlılar Çinlilerin *fenghuang* kuşunun güzelliğine hayranlıkla bakıyorlarmış. "Biz daha iyi çizeriz", "biz daha iyi hikâyeler yazarız" iddiasındaymışlar.

Çince *fenghuang* kelimesini telaffuz etmek zor. Bu yüzden ona kısaca *Çin Kuşu* demişler. Perslerin dilinde *Çin Murg* olmuş. Çin Murg yani *Çin Kuşu*... Çin Kuşu veya *Sin Kuşu*... Perslerin dilinde *Sin Murg*...

Tam böyle mi olmuş? Kimse bilmiyor... Ben öyle yorumluyorum. Çünkü "yoldaki işaretler", yani okumalarım, onu gösteriyor. İranlılar Mısır'ın *Benu* kuşunu önce Hintlilere satmışlar sonra, onu *Sin Kuşu* olarak Çinlilerden geri almışlar. *Sin Kuşu*³ yani, Şahin Kuşu... Veya siz isterseniz ona "Otuz Kuş" deyin... Yani, meşhur ifadesiyle "Simurg"...

Vedik dininde veya *Brahmanizm*'de, daha da gerilere gidersek *Hinduizm*'de onun adı "şyen"... Mecusilerin kutsal Kitabı Avesta'nın tefsiri olan Zend'de veya "Zend-i Avesta'da" *Çina* denmiş bu kuşa. Çin'den Hint'e ve Hint'den İran'a muazzam bir geri dönüş yolculuğu... *Çinamurg*, *Sinamurg*, *Simurg*...

İşte böyle... Lâz Şehri'nde yaşayan kutsal cennet kuşu tepelikli heronu "Benu" adıyla uzak doğu toplumlarına satmış, sonra onu "*Çinamurg*" adıyla kendilerinden geri almışız. Benu'yu, Zu'yu, Garuda ve Saena'yı füzyonlayarak, yâni bir güzel karıştırıp oyun hamuru haline getirerek "Simurg" adında yeni bir kuş üretmişiz. Görüyorsunuz... Dünya böyle dönüyor... Bir fikri önce satar, sonra sattığınıza pişman olursunuz. "O bizim, kadîm kuşumuzdu" deyip bulabildiğiniz toplama parçalarla onu yeniden yaratmaya ve dört elle sarılarak yüceltmeye çalışırsınız.

² Roy Bates, 29 Chinese Mysteries, TuDargons Books Ltd., Beijing, 2008, s. 17.

³ Si (=sin) murg konusunda bakınız: Carl Friedrich Keil, Franz Delitzsch, *Biblical Commentary on the Old Testament*, London, 1970, 128.